

Brandsäkerhet i Gamla stan och i gammal bebyggelse

Den vackra stadsdelen Gamla stan i Eksjö är byggd i tider då man inte hade samma kunskap om brandsäkerhet som vi har idag. Risken för brandspridning i Gamla stan är större än i modernare stadsdelar, vilket ställer krav både på räddningstjänsten och på dig som fastighetsägare och boende. Här kan du läsa om hur du skyddar dig mot brand.

Råd

Råden nedan gäller både för Gamla stan och för andra områden med liknande karaktär där gamla hus och innergårdshus omgärdas av smala gator och gränder med begränsad framkomlighet.

Saker som påverkar brandsäkerheten

Gamla stan har anor från 1600-talet och många hus är flera hundra år gamla. Byggnaderna står tätt, och skyddet mot brandspridning mellan olika fastigheter är varierande vilket kan leda till en snabb brandspridning i händelse av brand.

Den täta bebyggelsen med trånga gränder innebär även att det är svårare än normalt för räddningstjänsten att nå fram och genomföra snabba räddningsinsatser.

De flesta hus är dessutom byggda i en tid då man inte hade samma kunskap om brandskydd som vi har idag. De kan också varit föremål för ombyggnader som gör att det kan finnas dolda håligheter i

byggnadskonstruktionen som gör att en brand kan sprida sig oväntat och oförutsägbart mellan lägenheter och våningsplan.

Smala gränder försvårar släckningsarbetet. Bilden ovan är från branden på Ciselören 1. Foto: Leif Ygbrant. 2015.

Andra faktorer som påverkar brandsäkerheten i gamla hus är till exempel utformningen av ventilationssystem och många gånger en bristfällig brandklassning på dörrar.

I Gamla stan består husens inre delar av trä och andra brännbara material och det är inte ovanligt att det saknas brandteknisk avskiljning, till exempel på vindsutrymmen mellan fastigheter.

En avgörande faktor för brandsäkerheten är dock det personliga skyddet, det vill säga hur snabbt du själv kan upptäcka och förhindra en brand.

Så här kan man skydda sig mot brand

Alla bränder är små i början, och små bränder är lätta att släcka. Genom att snabbt upptäcka en brand och agera så tidigt som möjligt kan liv och egendom räddas. Utrustning som bör finnas i alla lägenheter och lokaler är:

Brandvarnare

- I lägenheter, minst en per 60 m², en på varje våningsplan och även i sovrummet.
- I verksamhetslokaler, minst en per 60 m².

Brandvarnaren ska placeras i taket. Kontrollera att brandvarnaren fungerar och byt batteri vid behov.

Brandsläckare. Vi rekommenderar att det finns minst en 6-kilos pulversläckare i varje lägenhet eller verksamhetslokal, i vissa verksamhetslokaler kan det behövas flera brandsläckare. Förvara den lättåtkomligt. Kontrollera på mätaren att det finns tryck kvar i släckaren och att den inte är mer än 10 år gammal.

Brandfilt. Med brandfilt kan du snabbt kväva en mindre brand eller om det brinner i någons kläder.

Spistimer eller spisvakt. En spisvakt eller timer stänger av spisen om man glömmer det.

Jordfelsbrytare. En jordfelsbrytare bryter strömmen snabbt och minskar risken för personskador och el bränder.

Förberedelser. Säkerställ att ni vet vad ni ska göra om det börjar brinna. Kontrollera era utrymningsvägar och prata om och öva gärna hur ni ska agera i händelse av brand. Bestäm en uppsamlingsplats där ni ska samlas när ni har utrymt.

Man minskar risken för brand genom att hålla utrymmen runt spis och elektriska element fria från brännbara föremål. Använd inte elektriska apparater med trasiga sladdar eller kontakter.

Så här skyddar fastighetsägaren dig mot brand

- Säkerställ att alla boende har en brandvarnare i sin lägenhet (lagkrav).
- Dörrar i brandcellsgränser ska ha en brandklassning och dörrar till vind och källare ska vara stängda och låsta.
- Trapphus, utrymningsvägar och gångar på vindar och i källare är framkomliga och fria från lösa/brännbara föremål.
- Inget löst och brännbart material intill fasad.
- Soptunnor bör vara placerade i soprum klädd med obrännbart material, soptunnor utomhus ska placeras fristående och inte mot brännbar fasad.
- Den som vill höja säkerheten ytterligare kan utrusta lägenheterna med 6 kg brandsläckare (kommande krav).
- Arbeta systematiskt med brandskydd.

Så här skyddar räddningstjänsten dig mot brand

Förutom att släcka bränder och rädda liv vid olyckor så arbetar räddningstjänsten förebyggande på olika sätt, till exempel genom övningar och insatsplanering. Räddningstjänsten har även monterat sprinkler på ett antal vindar i Gamla stan för att kunna förhindra spridning vid en eventuell

brand. Parallellt med det ser vi över den utrustning som används och tar vid behov fram särskild utrustning som är anpassad efter de förutsättningar som råder i stadsdelen.

Detta gör du om det börjar brinna

Om det är en liten brand kan du släcka till exempel med en brandsläckare, brandfilt eller med hjälp av en matta som kväver branden. En snabb insats som genomförs innan branden har fått fäste kan betyda stor skillnad. Om du inte kan släcka själv gör du följande:

1. **Rädda och varna** människor som befinner sig i fara.
2. **Ring 112** och berätta var det brinner, om någon är skadad och vem du är.
3. **Släck** eller begränsa branden om du klarar det.

Undvik att andas in rök från branden. Om det brinner i lokalen du vistas i är det viktigt att du tar dig ut och stänger dörren så att brand och rök inte sprider sig. Brinner det i en annan lokal eller din grannes lägenhet och trapphuset är rökfyllt så stäng dörren och ring 112. Räddningstjänsten kan då hjälpa dig ut. Gå inte ut i ett rökfyllt trapphus så att du riskerar att andas in den livsfarliga röken.

Räddningstjänsten skyldigheter

Räddningstjänsten ska enligt lagen LSO 2003:778 utföra tillsyn på byggnader med kulturhistoriska värden. Tillsyn utförs vanligtvis genom att man besöker fastigheten men kan även utföras genom informationsspridning.

Som ett första steg i vår tillsyn får alla fastighetsägare i Gamla stan januari 2026 denna information med råd att tänka på och vidareförmedla till sina hyresgäster

Som ett andra steg av tillsynen kommer vi under 2026–2027 utföra tillsyn genom uppsökande verksamhet och kontrollera att det finns brandvarnare och brandsläckare i lägenheter och verksamhetslokaler.

Om det saknas brandvarnare och brandsläckare kommer vi ställa krav på fastighetsägare att detta köps in och monteras upp så att hyresgästen snabbt kan göra en insats vid en eventuell brand.

Denna information finns även på Eksjö kommuns webbplats:

www.eksjo.se/brandsakerhet

Vid frågor om brandskyddsfrågor i kulturbyggnader kontakta:

Jörgen Franzén 0381-368 87

Micael Carlsson 0381-368 83